

критерії та часові межі. Перший етап реформування повинен складатися зі системи заходів, спрямованих на створення економічної основи підвищення заробітної плати. Другий етап реформування оплати праці на регіональному рівні повинен бути спрямований на відновлення заробітною платою відтворювальної функції. Реалізація третього етапу реформування оплати праці на рівні району, міста повинна сприяти підвищенню державних гарантій в оплаті праці, забезпеченню основ розширеного відтворення робочої сили, створенню передумов зростання продуктивності праці у відповідності з неухильним ростом оплати праці.

Література.

1. **Васюренко Л.В.** Теоретичні аспекти державного регулювання організації оплати праці / **Л.В. Васюренко** // *Економіка та управління національним господарством*. – 2018. – № 25. – С. 31-35.
2. **Головачова А.** Зарубіжний досвід правового регулювання оплати праці державних службовців / **А. Головачова** // *Трудове право*. – 2017. – № 9. – С. 82-83.
3. **Дубовська О.В.** Теоретичні засади заробітної плати як соціально-економічної категорії та її специфіка у галузі освіти [Електронний ресурс] / **О.В. Дубовська**. – Режим доступу : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.1/110.pdf>.
4. **Капінус М.Р.** Шляхи вдосконалення системи оплати праці державних службовців у сучасних умовах України [Електронний ресурс] / **М.Р. Капінус**. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/ds/05kmrsuu.pdf>.
5. **Коваленко М.М.** Економічне врядування та публічні фінанси : [навчальний посібник] / **М.М. Коваленко, М.В. Гончаренко**. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. – 240 с.
6. **Писарева Т.В.** Теоретичні аспекти розрахунків з заробітної плати / **Т.В. Писарева, О.В. Чернецька** // *Молодий вчений*. – 2017. – № 12(52). – С. 731-735.
7. Реформа оплати праці державних службовців : Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/public_wages_note_ukr1.pdf.
8. **Тертичний О.О.** Сучасні системи оплати праці / **О.О. Тертичний** // *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. – 2013. – № 2. – С. 62-67.

УДК 332.1

ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН АФРИКИ НА ПІВДЕНЬ ВІД САХАРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

FACTORS OF ECONOMIC GROWTH IN SUB-SAHARAN AFRICA IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

МИРОНЕНКО А.О., ТЮНІН Д.С., студенти*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті дається оцінка економічного потенціалу африканських країн, який є одним з найважливіших факторів подолання економічної відсталості, досягнення цілей сталого розвитку, підвищення життєвого рівня населення і зміни статусу країн Африки на південь від Сахари в світовій економічній системі. Показано, що для африканських країн важливо залучення нових технологій та інноваційних продуктів у сфері промисловості та сільського господарства, оскільки знання та інновації

* Науковий керівник – Батюк Л.А., к.е.н., доцент

виступають локомотивом економічного зростання і є одним з найважливіших факторів реконструкції та модернізації їх економік.

Ключові слова: економічне зростання, інноваційний розвиток, країни Африки на південь від Сахари, цілі сталого розвитку, економічний потенціал, модернізація промисловості та сільського господарства.

The paper assesses the economic potential of African countries, which is one of the most important factors in overcoming economic backwardness, achieving sustainable development goals, raising the standard of living and changing the status of sub-Saharan Africa in the global economic system. It is shown that it is important for African countries to attract new technologies and innovative products to the industrial and agricultural sectors, since knowledge and innovation are the engine of economic growth and are one of the most important factors in the reconstruction and modernization of their economies.

Key words: economic growth, innovative development, sub-Saharan Africa, sustainable development goals, economic potential, modernization of industry and agriculture.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах глобалізації Африка на південь від Сахари позиціонується як один з економічно швидко зростаючих регіонів в світі, але відсутність індустріалізації і використання сучасних технологій продовжує залишатися гальмом для розвитку економіки африканських країн, які в значній мірі залежать від сільського господарства і експорту необроблених товарів, що мають відносно низьку додану вартість і становлять більше 80 % експорту. Це чинить негативний вплив не лише на економічний розвиток регіону, а й на душеві доходи населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми економічного зростання, в тому числі країн на південь від Сахари, досліджуються багатьма іноземними та вітчизняними вченими, серед яких найбільший інтерес становлять останні напрацювання О.І. Абрамової [1], Н.А. Ксенофонтової [2], Г.В. Подбираліна [3], С. Рэделет [4], Дж. Бермана [5] та низки інших науковців.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення факторів економічного зростання країн Африки на південь від Сахари в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час є певні передумови для того, щоб країни Африки на південь від Сахари (АПС) активно використовували сучасні технології в економіці. В першу чергу, це значний ресурсний потенціал, особливо якісний і кількісний склад населення. Зараз в країнах Африки проживають понад 1,2 млрд чол., а до 2050 р чисельність населення континенту може скласти 2,5 млрд. чол. На думку експертів, в Африці на південь від Сахари відбувається «бурхливе демографічне зростання, що обумовлює, в свою чергу, швидке зростання працездатного населення», чисельність якого збільшилася більш, ніж в два рази за останні 30 років і, за прогнозами, до 2025 р. виросте ще в 2,5 рази [1].

В африканському регіоні переважає сільське населення (в 2018 р. – 740 млн. чол., при тому, що відбувається стійке зростання частки міського населення (42,5 %) [3].

На відміну від інших регіонів світу (наприклад, Європи), Африка не має проблем зі старінням населення, а урбанізація створює умови для концентрації робочої сили. Паралельно з процесом урбанізації в останні десятиліття зростає рівень освіти африканського населення (особливо в густонаселених регіонах), а також використання сучасних технологій в різних галузях економіки. Однак рівень грамотності, як і раніше залишається однією з серйозних, але невирішених проблем в більшості країн АПС, що чинить негативний вплив на економічний розвиток в регіоні.

На відміну від світових лідерів, більшість країн Африки на південь від Сахари знаходяться на ранніх етапах модернізації. І при цьому вони мають великі можливості забезпечити комплексне промислове розвиток. Однак для самостійної розробки нових технологій у них недостатньо досвіду, кваліфікації та фінансових ресурсів.

Згідно зі статистикою, на Африканській континент, де проживає 12 % населення планети, до сих пір припадає приблизно 1 % світового ВВП і 2 % світової торгівлі, а зовнішні чинники (економічна допомога, поставки продовольства, технологій та ін.)

значною мірою визначають умови його внутрішнього розвитку. При цьому середній щорічний приріст загального ВВП Африки за період з 2008 по 2016 р. склав 4 %, а низка африканських країн демонструє рекордні темпи: у 2017 році зростання ВВП в Гані склав 8,3 %, в Ефіопії – 8,2 %, в Котд'Івуаре – 7,2 %, в Джибуті – 7 % [3].

Проте значне економічне зростання не супроводжувалося відповідним прогресом в індустріалізації, а було обумовлене розширенням внутрішніх ринків, підтримуваних зростаючим середнім класом; поліпшенням бізнес-середовища, викликаним удосконаленням макроекономічного управління; урбанізацією; сприятливими цінами на сировинні товари і збільшенням державних і приватних інвестицій. В результаті відсутність індустріалізації стала гальмом для африканської економіки.

Слід зазначити, що в середньому африканська промисловість генерує близько 700 дол. ВВП на душу населення, що становить менше третини того ж показника в Латинській Америці (2500 дол.) і приблизно п'яту частину в Східній Азії (3400 дол.) [4].

Африканський експорт складається в основному з продукції низькотехнологічного виробництва і необроблених природних ресурсів, що гальмує розвиток регіональної торгової інтеграції, в порівнянні з іншими регіонами, що розвиваються. Так, наприклад, частка зовнішньої торгівлі Африки в ВВП в 2015 р. становила 40 % в порівнянні з 47,3 % для економіки, що розвивається в цілому. Показники міжафриканської торгівлі також низькі: частка внутрішньорегіональної торгівлі в загальному обсязі торгівлі африканських країн в 2015 р. склала 15,3 % [5].

У багатьох африканських країнах інфраструктурні обмеження (нерозвиненість автомобільної, залізничної та портової інфраструктури) гальмують економічний розвиток приблизно в тій же мірі, що і політична нестабільність, непрозоре регулювання і відсутність доступу до фінансування і технологій, і додають від 30 до 40 % до вартості товарів, якими країни торгують між собою [3].

Слід звернути увагу, що у країнах Африки доходи від використання природних ресурсів, особливо від видобутку корисних копалин (здебільшого, палива і мінералів) складають значну частку ВВП. Велика частка цих доходів надходить у вигляді рентної плати, розмір якої перевищує вартість видобутку природних ресурсів. Висока рента плата за використання невідновлюваних ресурсів та за надмірне вирубування лісів вказує на ліквідацію капіталу країни. Країни Африки є найбільш залежними від цих доходів: Північна Африка – більше 27 % від ВВП і країни субсахарської Африки - майже 17% [5].

Цінність африканських природних, та зокрема сировинних, ресурсів добре усвідомлюється, як в самій Африці, так і іншими країнами світового господарства, провідні з яких продовжують нарощувати співробітництво з континентом у сфері їх закупівель та освоєння. Головними акторами на африканському континенті, між якими розгорнулася боротьба за присутність та економічний вплив в цьому регіоні є країни ЄС, США та Китай. За сучасних умов ці країни є крупнішими партнерами в зовнішній торгівлі Африки, як в частині експортних, так і імпорتنних операцій.

Важливим напрямком економічного розвитку є індустріалізація промислового і сільськогосподарського виробництва з використанням нових технологій та інновацій.

Африканський континент має величезний потенціал і може стати потужним учасником регіонального та глобального ринку продовольства. Проте зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в останні десятиліття забезпечувалося переважно за рахунок збільшення площ оброблюваних земель, а не за рахунок зростання продуктивності земельних угідь та праці. На даний час сільське господарство забезпечує зайнятість значної частки населення, але його основу складають сімейні господарства, що обробляють невеликі ділянки землі, площа яких, як правило, не перевищує двох гектарів. За оцінками ФАО країни Африки на південь від Сахари стикаються зі складними проблемами, включаючи конфлікти і відсутність безпеки, слабкі служби підтримки сільського господарства, відсутність фінансових установ та страхування, відсутність гарантованих прав на землю, зміна клімату та очікуване подвоєння чисельності населення до 2050 р. [2].

Для вирішення цих проблем, а також для боротьби з бідністю та забезпечення продовольчої безпеки необхідний додатковий обсяг чистих державних інвестицій (від 6 до 7 млрд дол. США щорічно).

Важливу роль у розвитку аграрного сектору країн АПС і підтримці продовольчої безпеки в регіоні відіграє Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (ФАО), яка надає фінансову допомогу в рамках Комплексної програми розвитку сільського господарства в Африці і забезпечення стійкості до зовнішніх впливів. Наприклад, співпраця ФАО і Кенії направлена на створення конкурентоспроможного сільськогосподарського сектора в країні і підвищення продовольчої безпеки для кенійського населення. Допомога ФАО спрямована на проведення стимулюючої інвестиційної політики для секторів економіки, заснованих на сільському господарстві; збільшення продуктивності середньо- і дрібносерійних фермерських господарств; вдосконалення управління земельними, водними та іншими природними ресурсами з метою підвищення продовольчої безпеки і соціально-економічного розвитку на всіх рівнях; поліпшення стійкості життєзабезпечення вразливих груп населення; доступ і використання інформації, інновацій, знань та досвіду з метою стимулювання цілісного зростання в сільськогосподарському секторі [5].

Не зважаючи на приголомшливе зростання економіки на початку цього століття, Африка продемонструвала низку інших невтішних показників свого розвитку. За двадцять років, починаючи з 1990 р. частка Африки в загальній кількості бідних в світі зросла з 22 % до 33 %. Майже одночасно кількість людей в Африці, що недоїдають збільшилася приблизно на 30 % [4].

Хоча економічне зростання протягом останнього десятиріччя мало позитивний вплив на показники соціально-економічного розвитку континенту [12], але очевидно, що його не достатньо для вирішення застарілих проблем. Вищенаведені показники Африки є важливими з точки зору формування одного з ключових чинників глобального економічного розвитку – людського капіталу. У цілому рівень розвитку людського капіталу в Африці не відповідає постійно зростаючим вимогам глобального розвитку, що негативно позначається на конкурентоздатності країн континенту.

Висновки. Африка найближчим часом може стати самим динамічним регіоном світу, від якого багато в чому будуть залежати характер і темпи зростання у розвинених державах, їх забезпеченість сировиною, енергетичними ресурсами і людським капіталом. Для цього африканським країнам необхідно модернізувати промисловість і сільське господарство. Багато в чому цьому може сприяти застосування інновацій. На сучасному етапі інновації застосовуються в різних галузях економіки, що зумовило якісну зміну умов праці. Технологічні прориви можуть слугувати двигуном для наступної хвилі економічного зростання в країнах Африки на південь від Сахари. Але поки-що для більшості країн Африки на південь від Сахари залишаються невирішеними соціальні проблеми, вкрай нестабільною є політична ситуація. Тому урядам країн належить вирішувати ці завдання комплексно, і важливим фактором тут може бути регіональна інтеграція.

Література.

1. **Абрамова И.О.** Ресурсный потенциал Африки: структура, параметры, значимость для мировой экономики и внутреннего развития / **И.О. Абрамова** // *Проблемы современной экономики*. – 2013. – № 3(47). – С. 155-161.
2. **Ксенофонтова Н.А.** Африка в контексте глобальной продовольственной безопасности / **Н.А. Ксенофонтова**. – М., Институт Африки РАН, 2015. – 288 с.
3. **Подбиралина Г.В.** Факторы экономического роста стран Африки к югу от Сахары: современные тенденции / **Г.В. Подбиралина, Д.Ч. Азиямба** // *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*. – 2018. – Т. 11. – № 5. – С. 38-54.
4. **Рэделет С.** Прерван ли подъем Африки? / **С. Рэделет** // *Финансы и развитие. Ежеквартальный журнал международного валютного фонда*. – 2016. – № 53(2). – С. 6-11.
5. **Berman J.** Seven reason why Africa's time is now. Harvard Business Review. URL : http://issuu.com/afgifunds/docs/hbr_africa.

